

Antalet justitieråd

Sammanfattning

I detta betänkande behandlar justitieutskottet regeringens proposition 2003/04:23 Antalet ledamöter i Högsta domstolen.

I propositionen föreslår regeringen att minimiantalet ledamöter i Högsta domstolen bestäms till fjorton i stället för nuvarande sexton.

Lagändringen föreslås träda i kraft den 1 januari 2004.

I betänkandet behandlas också en med anledning av propositionen väckt motion med yrkande att Högsta domstolens och Regeringsrättens verksamhet och framtida organisation skall ses över.

I ärendet finns ett särskilt yttrande.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	3
Utskottets överväganden.....	4
Antalet ledamöter i Högsta domstolen.....	4
Översyn av Högsta domstolens och Regeringsrättens organisation och verksamhet.....	4
Särskilt yttrande.....	6
Översyn av Högsta domstolens och Regeringsrättens organisation och verksamhet, punkt 2 (fp)	6
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag.....	7
Propositionen.....	7
Följdmotion.....	7
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag.....	8

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Antalet ledamöter i Högsta domstolen

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i rättegångsbalken. Därmed bifaller riksdagen proposition 2003/04:23.

2. Översyn av Högsta domstolens och Regeringsrättens organisation och verksamhet

Riksdagen avslår motion 2003/04:Ju9.

Stockholm den 4 december 2003

På justitieutskottets vägnar

Susanne Eberstein

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Susanne Eberstein (s), Alice Åström (v), Margareta Sandgren (s), Beatrice Ask (m), Lennart Nilsson (s), Helena Zakariasén (s), Ragnwi Marcelind (kd), Elisebeht Markström (s), Jeppe Johnsson (m), Yilmaz Kerimo (s), Torkild Strandberg (fp), Johan Linander (c), Göran Norlander (s), Cecilia Magnusson (m), Joe Frans (s), Leif Björnlod (mp) och Karin Granbom (fp).

Utskottets överväganden

Antalet ledamöter i Högsta domstolen

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till ändring i rättegångsbalken, varigenom minimiantalet ledamöter i Högsta domstolen minskas från sexton till fjorton.

I propositionen föreslår regeringen att 3 kap. 4 § rättegångsbalken skall ändras på så sätt att minimiantalet ledamöter i Högsta domstolen (justitieråd) bestäms till fjorton i stället för nuvarande sexton.

Till grund för förslaget ligger en skrivelse till regeringen från Högsta domstolen i vilken föreslås att det lägsta antalet justitieråd sänks, förslagsvis till fjorton. Högsta domstolen anför till stöd härför bl.a. att det är svårt att bedöma vilket antal justitieråd som på längre sikt kan vara lämpligt och att det inte är uteslutet att en viss minskning av det faktiska antalet justitieråd kan visa sig vara möjlig. Vidare anføres att det förhållandet att minimiantalet ledamöter för närvarande överensstämmer med det faktiska antalet utsedda ledamöter innebär att, när någon ledamot avgår med pension eller av annat skäl, ett visst glapp kan uppstå mellan den avgående och den tillträdande ledamoten, något som dagens reglering inte medger. Även av andra skäl kan det enligt Högsta domstolen vara lämpligt med en viss flexibilitet. Det bör därför finnas en viss marginal mellan minimiantalet ledamöter enligt rättegångsbalken och antalet faktiskt tjänstgörande ledamöter.

Regeringen anför i propositionen att den delar Högsta domstolens bedömning i dessa frågor.

Regeringens lagförslag återfinns i *bilaga 2*.

Utskottet anser att riksdagen bör bifalla propositionen.

Översyn av Högsta domstolens och Regeringsrättens organisation och verksamhet

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att riksdagen avslår en motion med begäran om en översyn av Högsta domstolens och Regeringsrättens verksamhet och framtida organisation. Jämför särskilt yttrande (fp).

I motion Ju9 (fp) begärs en övergripande översyn av Högsta domstolens och Regeringsrättens verksamhet och framtida organisation.

Sedan några år tillbaka pågår en omfattande reformering av domstolsväsendet, främst beträffande den yttre tingsrättsorganisationen. Någon översyn av de högsta instanserna pågår emellertid inte för närvarande. För en utförlig redogörelse för det reformarbete som bedrivs hänvisas till regeringens skrivelse om reformeringen av tingsrättsorganisationen (skr. 2002/03:126) och till justitieutskottets betänkande med anledning av skrivelsen (bet. 2003/04: JuU4).

Regeringen anför i propositionen att någon genomgång av Högsta domstolens verksamhet för närvarande inte är aktuell men att en sådan översyn kan komma att aktualiseras inom ramen för den fortsatta reformeringen av rättsväsendet.

Utskottet kan inte se att det för närvarande föreligger något behov av en översyn av Högsta domstolens och Regeringsrättens verksamhet och organisation. Motion Ju9 bör avslås av riksdagen.

Särskilt yttrande

Översyn av Högsta domstolens och Regeringsrättens organisation och verksamhet, punkt 2 (fp)

Torkild Strandberg (fp) och Karin Granbom (fp) anför:

För närvarande bedriver regeringen ett omfattande arbete med reformering av den yttre tingsrättsorganisationen. Någon bedömning av hur domstolsväsendet som helhet bör utformas görs dock inte i detta arbete. Vi har i tidigare ärenden i angränsande frågor efterfrågat en sammanhängande översyn av hela domstolsorganisationen.

I propositionen anför regeringen att en genomgång av Högsta domstolens verksamhet för närvarande inte är aktuell men att en sådan kan komma att aktualiseras inom ramen för den fortsatta reformeringen av domstolsväsendet. Enligt vår mening är regeringen för vag på denna punkt.

Vi anser att regeringen borde låta utreda hur Högsta domstolens och Regeringsrättens verksamhet och framtida organisation bör se ut och därefter återkomma till riksdagen med förslag. Något tillkännagivande från riksdagen i denna fråga är dock inte nödvändigt.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2003/04:23 Antalet ledamöter i Högsta domstolen:

Regeringen föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i rättegångsbalken.

Följdmotion

2003/04:Ju9 av Johan Pehrson m.fl. (fp):

Riksdagen begär att regeringen återkommer med förslag till hur den framtida organisationen och verksamheten av Högsta domstolen och Regeringsrätten är tänkt att se ut.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

Förslag till lag om ändring i rättegångsbalken

Härigenom föreskrivs att 3 kap. 4 § rättegångsbalken skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

4 §[†]

Högsta domstolen består av *sex-ton* justitieråd eller det högre antal som behövs. Justitieråden skall vara lagfarna. De får inte inneha eller utöva något annat ämbete.

Regeringen förordnar ett av justitieråden att vara domstolens ordförande.

Högsta domstolen skall vara delad i två eller flera avdelningar. Avdelningarna är lika behöriga att ta upp mål som Högsta domstolen handlägger.

Högsta domstolens ordförande är även ordförande på en avdelning. Ordförande på annan avdelning är det justitieråd som regeringen förordnar.

Justitieråden indelas till tjänstgöring på avdelningarna för viss tidsperiod enligt de grunder som Högsta domstolen beslutar.

När ett justitieråd på grund av sjukdom eller därmed jämförlig omständighet inte kan tjänstgöra i Högsta domstolen, får den som avgått med ålderspension från sin tjänst som justitieråd förordnas att tillfälligt tjänstgöra som ersättare. Vad som i lag eller annan författning föreskrivs om justitieråd skall även tillämpas på ersättare.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2004.

[†] Senaste lydelse 1996:157.